

Sprawozdania ZAiKS-u za 2017 r. Komentarze. Interpretacje.

W celu przybliżenia i właściwego zrozumienia opublikowanego sprawozdania z działalności oraz sprawozdania finansowego ZAiKS-u za 2017 rok, poniżej zamieszczamy wyjaśnienia pomocne dla interpretacji zawartych w nich informacji.

ZAiKS nie będąc przedsiębiorstwem, nie prowadząc działalności gospodarczej, nie działając dla zysku i nie podlegając przepisom obejmującym sektor publiczny, składa corocznie bardzo szczegółowe sprawozdanie finansowe wraz z opinią biegłego rewidenta, a także opisowe sprawozdanie z działalności.

Niniejsze opracowanie obejmuje ostatnie 3 lata. Taka perspektywa w sposób prawidłowy ukazuje działania inkasowe i związane z podziałem tantiem gdyż są to procesy ciągłe, nie dające się zamknąć w żadnej określonej dacie. Natomiast dokumenty finansowe pokazują stan na koniec roku, co nie w pełni pozwala ocenić zachodzące procesy.

3-letni okres oceny obowiązku repartycyjnego wynika także z art. 13 ust. 4 i 5 uchwalonej 26 lutego 2014 roku Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/26/UE, w sprawie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz udzielania licencji wieloterytorialnych.

Czytając sprawozdania należy wziąć pod uwagę, że:

ZAiKS jest prywatnym stowarzyszeniem, zarządzającym tantiemami twórców i przez wszystkie lata działalności (ZAiKS w 2018 r. obchodzi 100-lecie istnienia) pracuje bez dotacji, subwencji ani jakiegokolwiek pomocy ze strony Skarbu Państwa, organów samorządu terytorialnego czy innych podmiotów. To sami twórcy w sposób samorządny zarządzają ZAiKS-em i swoimi pieniędzmi.

Zgodnie z § 1 Statutu, ZAiKS zrzesza autorów w celu:

- ochrony praw autorskich,
- działania na rzecz rozwoju twórczości,
- prowadzenia działalności socjalnej na rzecz swoich członków.

ZAiKS na podstawie zawartych umów reprezentuje 15 106 twórców, spadkobierców, autorów i wydawców. Na koniec 2017 roku ZAiKS zarządzał 483 623 utworami, powierzonymi bezpośrednio przez uprawnionych.

Rok 2017 zaowocował przyjęciem pod ochronę 33 171 nowych utworów.

Na podstawie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych Stowarzyszenie reprezentuje także prawa osób, które mają prawo do otrzymania tantiem, mimo że nie powierzyły Stowarzyszeniu swoich praw. W 2017 r. ZAiKS wypłacił z tego tytułu tantiemy ponad 2200 osobom.

ZAiKS łączy z podobnymi organizacjami (ozz) na całym świecie 139 umów o wzajemnej reprezentacji i zgodnie z nimi chroni na terenie kraju około 3,5 mln twórców zagranicznych, co jest jednoznaczne z reprezentowaniem ok. 50 mln. utworów.

W dalszej części opracowania przedstawiamy istotne dane dotyczące działalności inkasowej i podziałowej oraz działalności społecznej i socjalnej w latach 2015 – 2017. Pozwolą one na zrozumienie jak działa ZAiKS i jakie są najważniejsze obszary jego funkcjonowania.

Działalność inkasowa i podziałowa

I Umowy

Na dzień 31.12.2017 r. obowiązywały umowy z 37 252 użytkownikami na niżej wymienionych polach eksploatacji (sposoby wykorzystania):

- Utrwalenie, zwielokrotnienie i wprowadzenie do obrotu – 825;
- Publiczne wykonania i odtworzenia – 32 462;
- Wyświetlanie – 421;
- Wystawianie – 329;
- Nadania radiowe i telewizyjne – 448;
- Reemisja – 2 588;
- Publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym – 179.

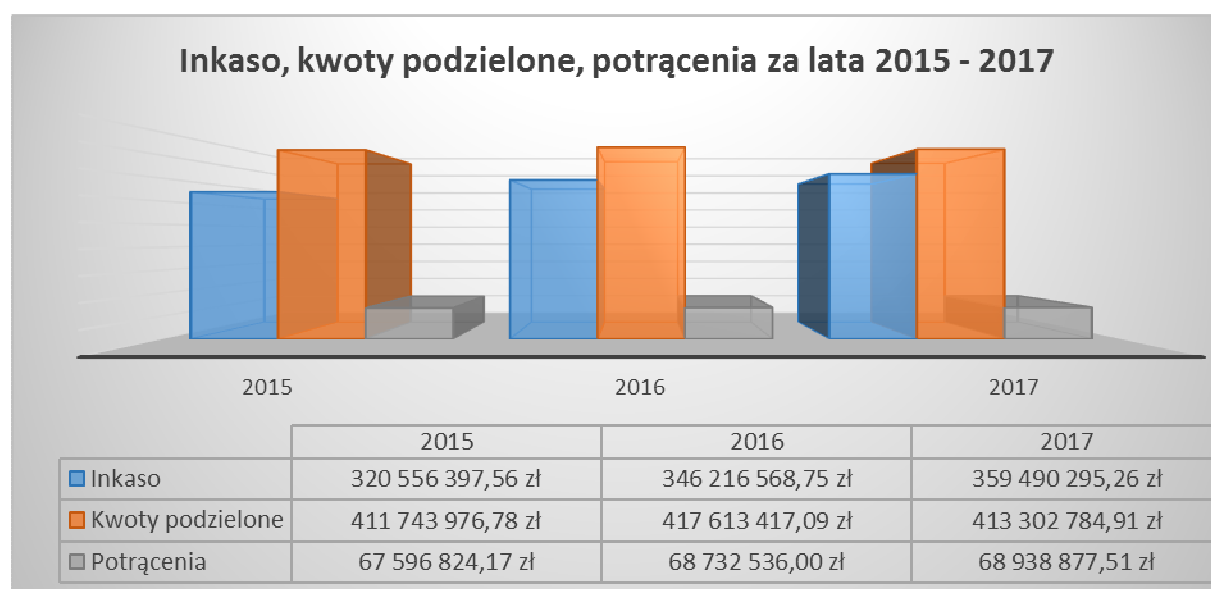
W 2017 r. ZAiKS realizował 74 007 umów. Należy wyjaśnić, że jeden użytkownik może mieć kilka umów na te same lub inne pola eksploatacji (np. jest właścicielem sklepu, dyskoteki czy kilku kin i na każdy z tych obiektów zawarł osobną umowę). Znaczna część tych umów to tzw. „umowy na imprezy jednorazowe”, które obowiązują tylko przez część roku np. przez miesiąc czy kwartał i siłą rzeczy na dzień 31 grudnia nie są wykazywane.

II Inkaso i repartycja

W latach 2015-2017 ZAiKS zainkasował kwotę **1 026 263 261,57 zł.**

W latach 2015-2017 ZAiKS podzielił pomiędzy uprawnionych kwotę **1 242 660 178,78 zł.**

W latach 2015-2017 ZAiKS potrącił na koszty działalności kwotę **205 268 237,68 zł.**

Dane z dokumentów Wydziału Finansowo-Księgowego.

W kwocie 1 242 660 178,78 zł. znajduje się dodatkowy podział tantiem na konta uprawnionych, dokonany z wyniku finansowego uzyskanego m. in. z lokat bankowych i bezpiecznych instrumentów finansowych.

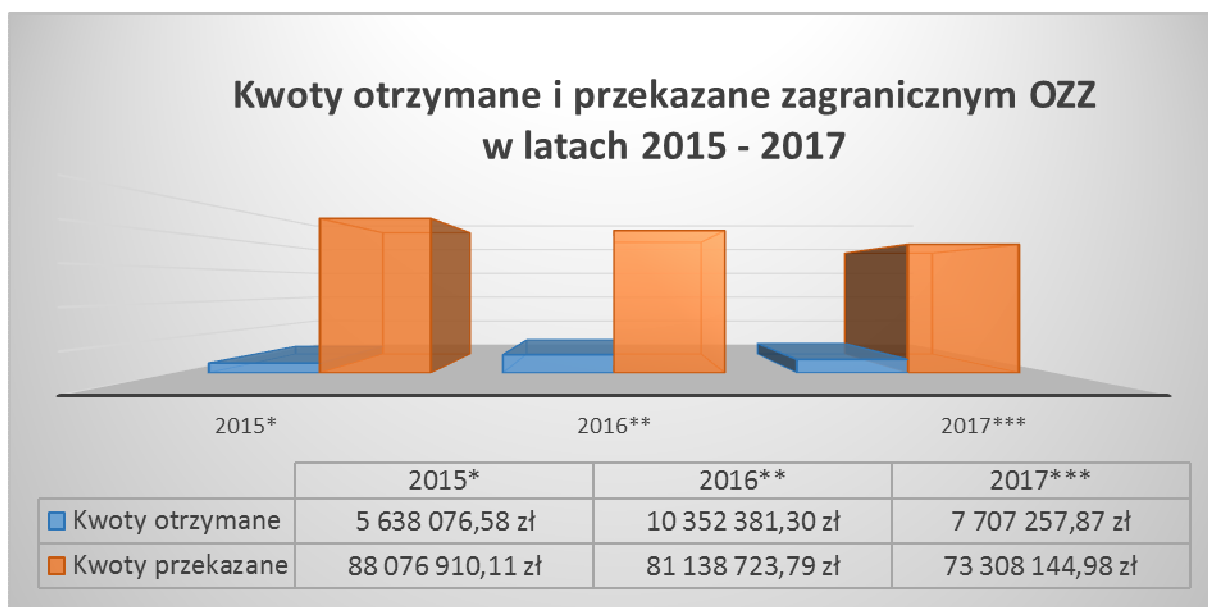
Za lata 2015-2017 ZAiKS dodatkowo przekazał twórcom kwotę **65 966 535,94 zł.**

Wysokość dodatkowego podziału zależy od oferowanego oprocentowania lokat i obligacji skarbowych, których poziom w ostatnich latach utrzymuje się na bardzo niskim poziomie i wykazuje tendencję spadkową.

Dane z dokumentów Wydziału Finansowo-Księgowego.

Kwota inkasa tj. **1 026 263 261,57 zł.** zawiera tantiemy otrzymane od zagranicznych ozz dla polskich autorów za wykorzystanie ich twórczości za granicą. W latach 2015-2017 ZAiKS otrzymał kwotę **23 697 715,75 zł**, a za ten sam okres Stowarzyszenie, przekazało na konta zagranicznych ozz kwotę **242 523 778,88 zł** z tytułu wykorzystania w Polsce utworów twórców zagranicznych.

*Sprawozdanie z działalności ZAiKS-u za rok 2015, str. 19, 21.

**Sprawozdanie z działalności ZAiKS-u za rok 2016, str. 19, 21.

***Sprawozdanie z działalności ZAiKS-u za rok 2017, str. 21, 23.

Z powyższego wynika, że repertuar polski nie cieszy się wielką popularnością na świecie i przegrywa pod względem atrakcyjności z repertuarem zagranicznym, w szczególności angielskojęzycznym. Ponadto ZAiKS wypłaca tantiemy za każdy akt eksploatacji, a wiele podobnych organizacji na świecie wprowadza limity od których zależy wypłata (np. jeżeli utwór nie osiągnie wymaganego minimum np. 1.000 EURO, to jego twórca nie otrzyma wynagrodzeń autorskich).

Ma to swoje konsekwencje dla twórców polskich w postaci mniejszych tantiem.

Wyjaśnienia wymaga także kwestia kwot na kontach ZAiKS-u:

Znajdują się tu środki, które są w trakcie podziału i wypłaty (podobnie jak we wszystkich ozz na świecie). Na kontach Stowarzyszenia znajdują się kwoty, które czekają na wypłatę, a jednocześnie codziennie inkasowane są kolejne wynagrodzenia autorskie.

Odpowiednio przeprowadzana repartycja musi trwać przez pewien czas. Niektóre podziały są dokonywane dopiero po zakończeniu roku kalendarzowego (np. w wypadku nadań telewizyjnych) gdyż prawidłowa repartycja wymaga dokumentacji za cały rok (wysokość tantiem jest zależna od czasu nadań utworu i liczby jego powtórzeń w całym roku). Ponadto z każdym rokiem zwiększa się liczba wykorzystywanych utworów, co powoduje znaczne zwiększanie dokumentacji przetwarzanej przez ZAiKS.

Ponieważ nie ma przepisów zobowiązujących użytkowników do jednolitego raportowania wykorzystania utworów, ZAiKS niejednokrotnie otrzymuje niepełne lub niedokładne dane, które trzeba sprawdzić i uzupełnić, co także, wpływa na wydłużenie czasu repartycji.

Pieniądze leżące na kontach ZAiKS-u, podobnie jak dzieje się to w bankach (pieniądze na kontach nie są własnością banku tylko jego klientów), nie należą do Stowarzyszenia tylko do uprawnionych, a mimo to, zgodnie z przepisami o rachunkowości są wykazywane w bilansie.

Sprawia to mylne wrażenie, że na kontach ZAiKS-u znajdują się wielkie sumy należące do Stowarzyszenia, a tak naprawdę są to pieniądze uprawnionych, w trakcie podziału i wypłaty.

III Kwoty przedawnione

ZAiKS ponosi prawną odpowiedzialność za wypłatę tantiem **faktycznie uprawnionym**. Tak więc Stowarzyszenie nie ma prawa przekazać pieniędzy dopóki nie zidentyfikuje autora wykorzystanego utworu i dopóki nie zostaną dopełnione wszystkie formalności. ZAiKS dokłada wszelkich starań by odnaleźć twórców wykazanych utworów. Czasami, z przyczyn niezależnych od ZAiKS-u, np. z powodu braku kompletnej dokumentacji, nie potwierdzenia autorstwa, czy toczących się sporów sądowych, nie jest to możliwe. W takiej sytuacji wynagrodzenie nie trafia do uprawnionych (bo nie może gdyż nie ma możliwości ich zidentyfikowania).

Takie należności przedawniają się po 10 latach.

Na dzień 31.12.2017 r. **kwoty przedawnione w Stowarzyszeniu wyniosły tylko 588 798,55 zł**. Suma ta została wyliczona zgodnie z przepisami kodeksu cywilnego (przesłanki przedawnienia) i zaleceniami zewnętrznego audytora sprawozdania finansowego (KPMG).

Jeżeli twórca zgłosi się i właściwie udokumentuje roszczenie, może otrzymać tantiemy pomimo upływu okresu przedawnienia.

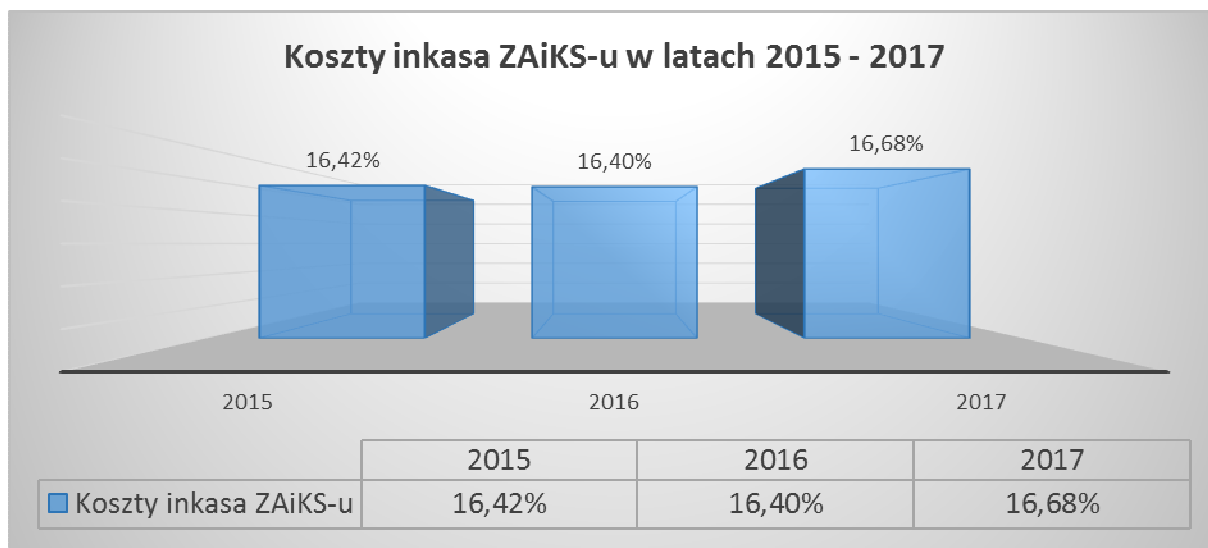
Mimo, że ZAiKS nie ma prawnego obowiązku wypłaty kwot przedawnionych, Stowarzyszenie wypłaca je uprawnionym.

Jest to stała praktyka naszego Stowarzyszenia.

IV Koszty inkasa

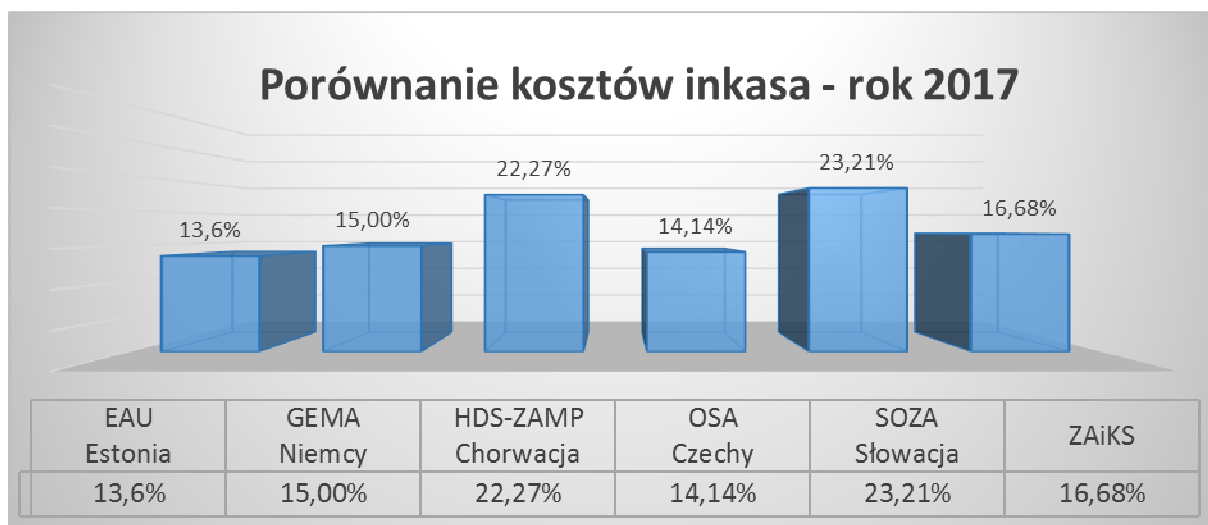
Na koszty inkasa składają się zarówno koszty pozyskania wynagrodzeń, jak i ich podziału. **ZAiKS nie potrąca dodatkowo kosztów repartycji.**

ZAiKS w latach 2015-2017 średnio potrącił na koszty inkasa 16,50% podzielonych kwot.

Dane z dokumentów Wydziału Finansowo-Księgowego.

Koszty inkasa uwzględniają przekazaną twórcom nadwyżkę potrąceń na koszty, nad faktycznie poniesionymi kosztami.

Dane ze stron internetowych organizacji.

Koszty inkasa w ZAiKS-ie nie odbiegają od średniej kosztów innych europejskich ozz.

Na koszty ZAiKS-u składają się przede wszystkim:

- koszty zawierania i realizacji umów (w 2017 r. ZAiKS udzielił 74 007 licencji i realizował 139 umów o wzajemnej reprezentacji z podobnymi organizacjami na całym świecie),
- koszty prowadzenia spraw sądowych przeciwko naruszającym prawo autorskie (ZAiKS w 2017 r. prowadził 3 077 spraw (w tym 64 karne)) i windykacji należności (ZAiKS w 2017 r. przekazał do windykacji 3 871 spraw), co potwierdza, że znaczna część kosztów jest spowodowana przez nierzetelnych lub nieuczciwych użytkowników,
- koszty podziału zainkasowanych kwot (ZAiKS w 2017 r. dokonał 2 530 repartycji),
- poszukiwanie uprawnionych, tj. autorów, spadkobierców, nabywców praw. ZAiKS reprezentuje w Polsce ok. 3,5 mln. twórców z całego świata i ok. 50 mln. utworów,
- udział w tworzeniu prawa,
- koszty biura, w tym tworzenie, wdrażanie i doskonalenie systemów informatycznych,
- koszty wdrażania nowych przepisów (np. VAT, RODO),
- praca 13 dyrekcji okręgowych zajmujących się wyszukiwaniem użytkowników, zawieraniem umów i pozyskiwaniem inkasa,
- pozyskiwanie i analiza dokumentacji - liczba pozycji do identyfikacji wynosi od kilku do kilkuset milionów rocznie – w tej liczbie trzeba odnaleźć i zidentyfikować od 1,5 mln. do 2 mln. utworów,
- działalność edukacyjna i szkoleniowa,
- udział w międzynarodowych organizacjach. Stowarzyszenie jest członkiem:
 - ✓ CISAC (Confédération Internationale des Sociétés d'Auteurs et Compositeurs) – Międzynarodowa Konfederacja Związków Autorów i Kompozytorów, od 1926 r.
 - ✓ BIEM (Bureau International des Societes Gérant des Droits d'Enregistrement et de Reproduction Mechanique) - Międzynarodowe Biuro Nagrań Mechanicznych, od 1929 r.

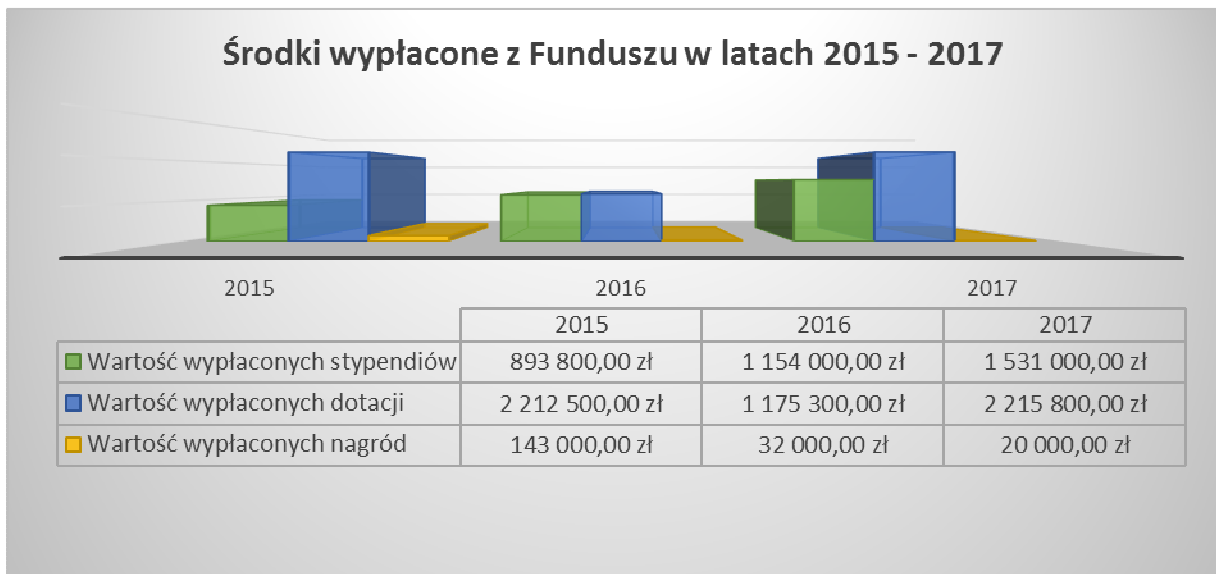
- ✓ GESAC (Groupement Européen des Sociétés d'Auteurs et Compositeurs) Europejskie Zrzeszenie Stowarzyszeń Autorów i Kompozytorów, od 2004 r. oraz uczestniczy w wielu komitetach i grupach roboczych powołanych przez te organizacje.

Działalność społeczna i socjalna

ZAiKS oprócz podstawowych działań jakimi są pozyskiwanie i repartycja inkasa prowadzi także szeroką działalność społeczną i socjalną m.in. taką jak:

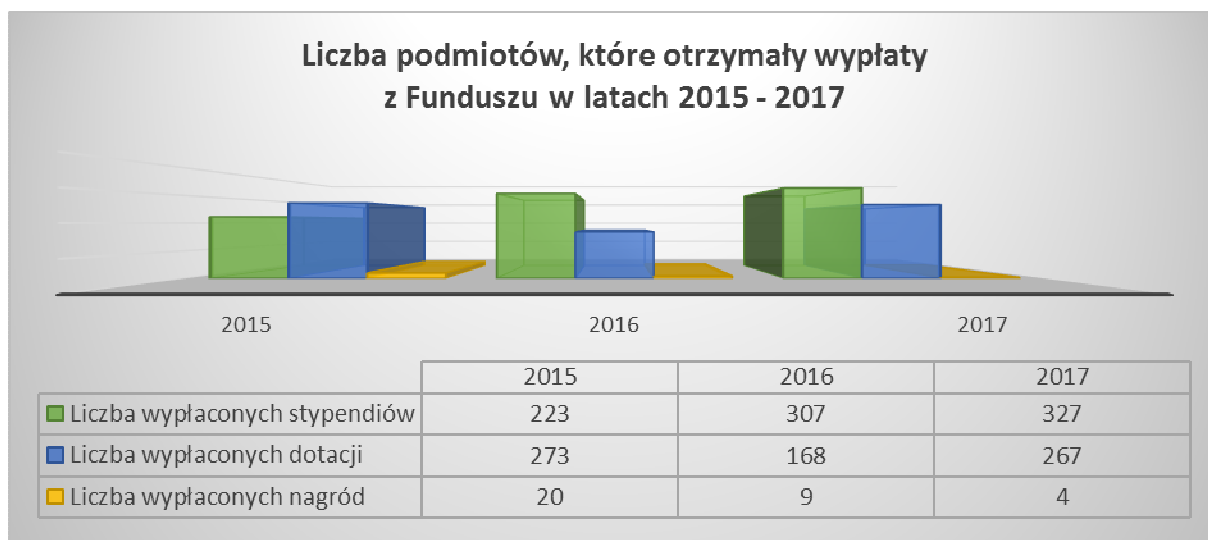
I Fundusz Popierania Twórczości

W latach 2015-2017 z Funduszu Popierania Twórczości wypłacono łącznie kwotę **9 377 400 zł.**

Dane z dokumentów sekretarza FPT.

Stypendia otrzymały 857 osoby, a dotacje 708 instytucji.

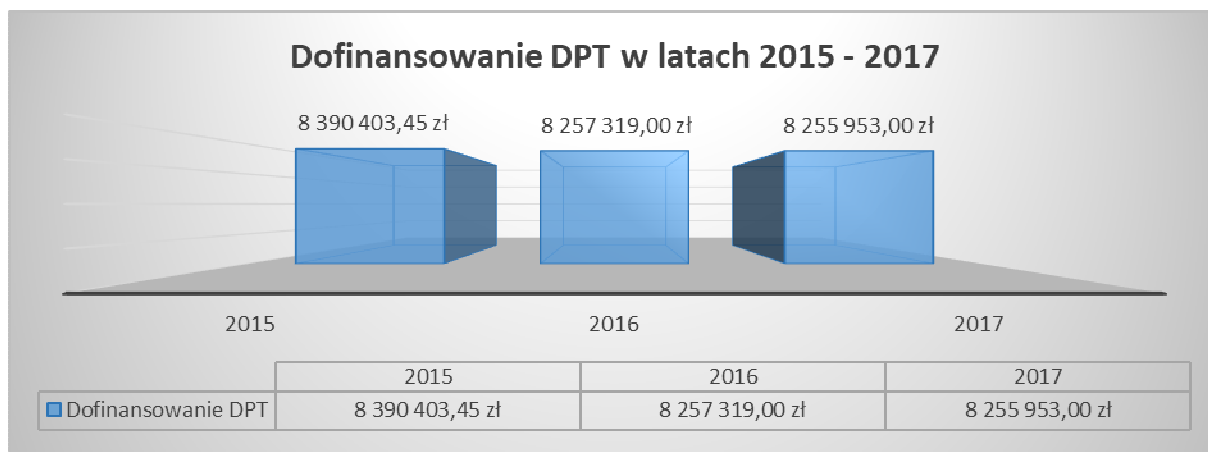

Dane z dokumentów sekretarza FPT.

Ośmioosobowy Zarząd FPT, składający się z wybitnych przedstawicieli różnych dziedzin twórczości, pod przewodnictwem Przewodniczącego Rady Stowarzyszenia, działający na podstawie regulaminu uchwalonego przez Radę Stowarzyszenia, podejmuje decyzje o udzielenie dofinansowania zainteresowanym osobom fizycznym i instytucjom.

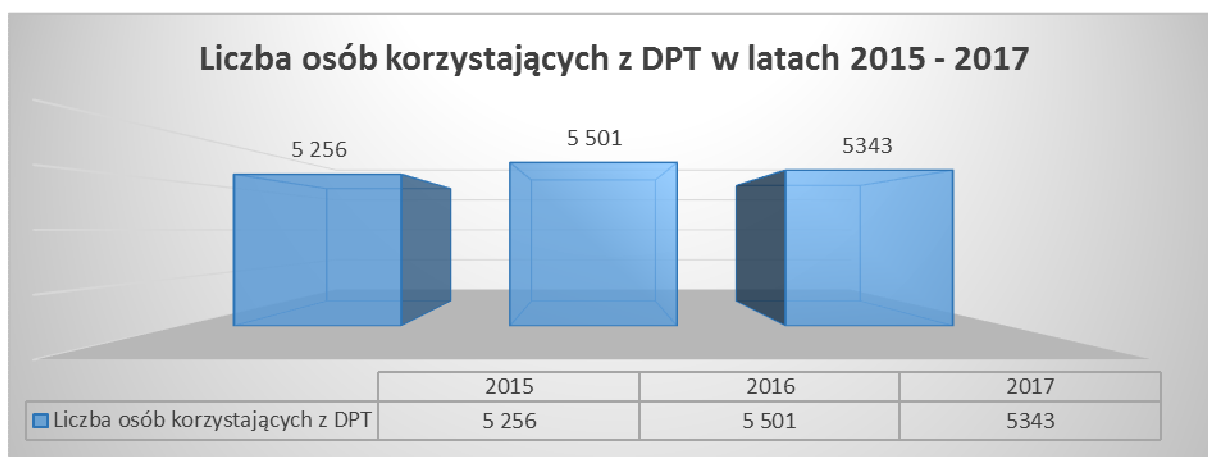
II Domy Pracy Twórczej

ZAiKS jest właścicielem ośmiu Domów Pracy Twórczej (DPT), do działalności których w latach 2015-2017 dopłacił kwotę **24 903 675 zł.**

Dane z dokumentów Wydziału Finansowo-Księgowego

W latach 2015-2017 z pobytów w DPT skorzystało **16 100 osób**.

Dane z dokumentów sekcji Domów Pracy Twórczej.

W DPT twórcy mają dogodne warunki pracy i wypoczynku. Powstały w nich dzieła wielu wybitnych twórców, jak np.: Jana Brzechwy, Julii Hartwig, Józefa Hena, Krystyny Kofty, Henryka Kuźniaka, Stanisława Lema, Sławomira Mrożka, Marka Nowakowskiego, Tadeusza Różewicza, Wisławy Szymborskiej, Juliana Tuwima, Barbary Wachowicz.

III Nagrody ZAiKS-u

ZAiKS jest fundatorem cyklicznych nagród za wybitne osiągnięcia twórcze.

W 2017 r. ZAiKS przyznał następujące nagrody:

- 1) Nagrodę ZAiKS-u za wybitne osiągnięcia w dziedzinie przekładów literatury polskiej na języki obce i literatury obcej na język polski;
- 2) Nagrodę ZAiKS-u im. Karola Małcużyńskiego za twórczość w dziedzinie warsawianów;
- 3) Nagrodę ZAiKS-u za popularyzację polskiej twórczości rozrywkowej;
- 4) Nagrodę ZAiKS-u za propagowanie polskiej muzyki współczesnej;
- 5) Nagrodę ZAiKS-u im. Krzysztofa T. Toeplitza za wybitne osiągnięcia w dziedzinie piśmiennictwa filmowego;
- 6) Nagrodę ZAiKS-u za wybitne osiągnięcia w dziedzinie sztuk wizualnych;
- 7) Nagrodę ZAiKS-u za twórczość dla dzieci w kategorii wydarzenie roku;
- 8) Nagrodę ZAiKS-u za całokształt twórczości dla dzieci i młodzieży;
- 9) Nagrodę ZAiKS-u za twórczość choreograficzną.

Ponadto ZAiKS jest fundatorem szeregu nagród na festiwalach i innych wydarzeniach kulturalnych organizowanych przez podmioty trzecie w 2017 r.

IV Działalność charytatywna

ZAiKS corocznie udziela wsparcia charytatywnego instytucjom pożytku publicznego.

Podobnie jak w latach ubiegłych dotacje otrzymały:

- Fundacja Hospicjum Onkologiczne w Warszawie,
- Krajowy Fundusz na Rzecz Dzieci,
- Wrocławskie Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Niewidomych,
- Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi w Laskach,
- Polskie Towarzystwo Walki z Mukowiscydozą.
- Stowarzyszenie Polski Komitet Narodowy UNICEF.

Ponadto Stowarzyszenie pozytywnie rozpatrzyło 210 wniosków organizatorów imprez charytatywnych o zwolnienie lub obniżenie wysokości tantiem.

V Działalność edukacyjna i szkoleniowa

W 2017 r. odbyło się 9 szkoleń z cyklu Poniedziałki pod Królami. Spotkania mają charakter otwarty, biorą w nich udział nie tylko twórcy związani z ZAiKS-em ale także osoby trzecie (w tym przedstawiciele fundacji, stowarzyszeń, organizacji pozarządowych, studenci i inne zainteresowane osoby). Spotkania transmitowane są również na profilu Facebook Stowarzyszenia Autorów ZAiKS, osiągając liczbę wyświetleń na poziomie 1,3 – 1,7 tysięcy. Podczas spotkań omawiano zagadnienia z zakresu prawa autorskiego i działań ZAiKS-u oraz inne kwestie istotne dla autorów.

ZAiKS prowadził szkolenia dla podmiotów zewnętrznych. W roku 2017 odbyły się spotkania w szkołach oraz wykłady w Centrum Szkolenia Policji w Legionowie.

ZAiKS w 2017 r. był współorganizatorem i uczestnikiem kilkunastu konferencji i seminariów poświęconych prawu autorskiemu.

VI ZAiKS w sieci

ZAiKS rozwija stronę www.zaiksteatr.pl dedykowaną polskiej i zagranicznej twórczości dramaturgicznej, a także autorom, adaptatorom oraz pozostałym twórcom związanym z działalnością sceniczną. Strona daje użytkownikom – teatrom, rozgłośniom i innym realizatorom łatwy dostęp do katalogu dzieł reprezentowanych przez ZAiKS, z możliwością wyszukiwania utworów według różnych kryteriów.

Znajdują się tam także informacje i formularze dla tych, którzy chcą wystawić lub nadać utwór, oraz dla autorów, którzy chcą zgłosić utwór pod ochronę ZAiKS-u.

Na stronie można znaleźć informacje m. in. o nowościach w bibliotece ZAiKS-u, o dokonaniach twórców, a także rozmowy z autorami reprezentowanymi przez ZAiKS.

ZAiKS systematycznie rozwija platformę serwisów internetowych ZAiKS online.

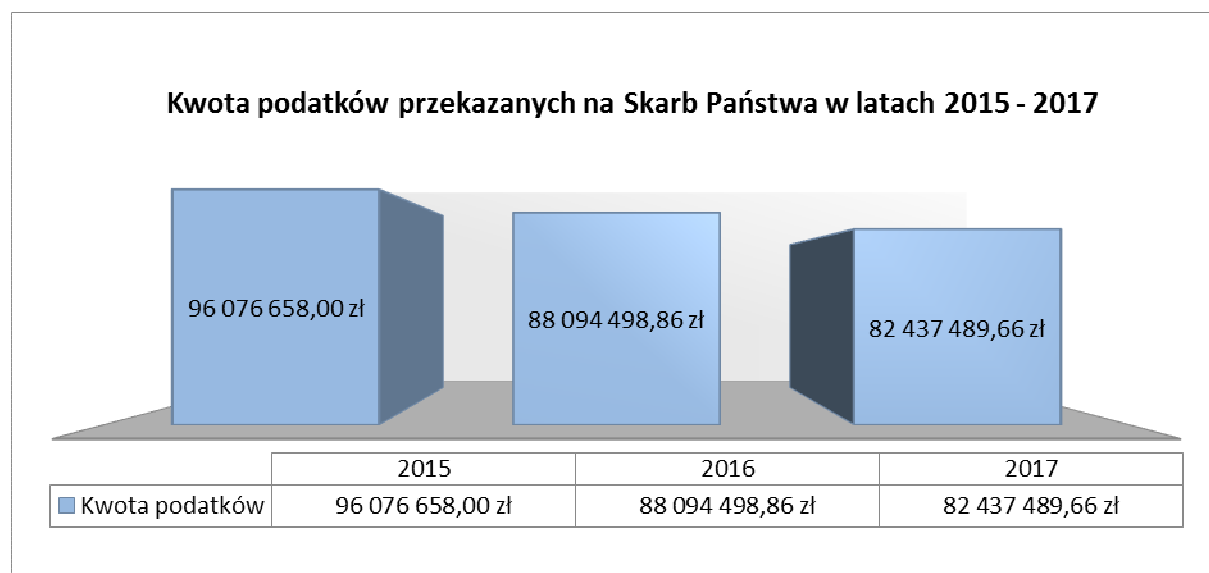
Obecnie na liście dostępnych serwisów on-line znajdują się:

- rejestracja utworów on-line – rejestracja utworów przez internet;
- katalog utworów muzycznych krajowych i zagranicznych – wyszukiwanie informacji na temat utworów muzycznych i słowno-muzycznych;
- serwis twórcy i spadkobiercy – dostęp do informacji dotyczących rozliczeń wynagrodzeń autorskich (tantiem);

- lista poszukiwanych twórców, których utwory zostały wykorzystane przez nadawców radiowych i telewizyjnych;
- utwory dramatyczne w zasobach ZAiKS-u – wyszukiwanie informacji dotyczących utworów dramatycznych (w tym niepublikowanych), których egzemplarze zostały złożone w bibliotece ZAiKS-u;
- eLicencje – zawieranie umów licencyjnych i zapłata wynagrodzenia autorskiego za korzystanie z utworów;
- serwis wydawcy – dostęp do funkcjonalności serwisu dla wydawców, którzy powierzyli ZAiKS-owi w zarząd autorskie prawa majątkowe;
- zgłoś koncert - umożliwia sprawdzenie, czy organizator koncertu zapłacił należne tantiemy autorom wykorzystywanego repertuaru.

Podatki przekazane na Skarb Państwa

ZAiKS jest także sumiennym i znaczącym płatnikiem podatków na rzecz Skarbu Państwa. W latach 2015-2017 Stowarzyszenie przekazało tytułem podatków kwotę **266 608 646,52 zł**.

Dane z dokumentów Wydziału Finansowo-Księgowego.

W przypadku wątpliwości lub pytań dotyczących niniejszego opracowania prosimy zwracać się do Wydziału Komunikacji tel. 22 5567283, 285 komunikacja@zaiks.org.pl lub do rzecznika ZAiKS-u - Anny Biernackiej tel. 22 5567166 wydzial.organizacyjny@zaiks.org.pl